

DEMONstratio

MILØ SLAYERS

Duivelse hokjes

Lotte Ogiers

Gezien op 26 september 2023

STUK, Leuven

In 'DEMONstratio' bewijst choreograaf Milø Slayers op intrigerende en intelligente manier dat de kunstgeschiedenis niet vrij is van racistische uitlatingen en dat onze tijdsgeest nog altijd in hokjes denkt. Hij laat drie zwarte performers (Sophie Sénécaut, Eli Mathieu en Milka Kongi) een zwart vlak betreden waar ze uitdrukkelijk ademen en zich klaar lijken te maken voor een gevecht. Al snel blijkt dat het zwarte vierkant geen *safe space* is maar een *black hole* waar hun lichamen monsterlijke gedaanten aannemen.

03 OKTOBER 2023

Milø Slayers gebruikt dit eenvoudige zwarte vierkant niet zomaar. De Russische avant-gardist Kasimir Malevitsj schilderde met 'Zwart Vierkant' (1915) wat hij zelf een 'nulpunt' noemde. Waar de Westerse traditie sinds de Renaissance gefocust was op een visuele representatie, koos Malevitsj voor een radicale vorm waarin het zuivere gevoel alle zeggingskracht kreeg. Hij weerde volgens de Amerikaanse kunstcriticus Peter Schjeldahl elke *bodily experience*.

In dat opzicht is het interessant om de lichamen van de drie performers in 'DEMONstratio' te zien contrasteren en botsen met die abstractie. Net door die lichamelijke live-ervaring ontstaat er als het ware een extra verflaag op het zwarte vlak. Dat kan niet langer tweedimensionaal blijven. Je vraagt je af welke onderdrukte gevoelens tot leven zullen komen.

Net omdat 'Zwart Vierkant' met zijn nieuwe beeldtaal ook een nieuwe toekomst inluidde, was het des te schokkender toen een röntgenscan in 2015 onthulde dat onder het zwarte vlak het opschrift 'Zwarten die vechten in een grot' verborgen

zat. Een uitspraak met een racistische ondertoon. Het zijn die onzichtbare tekens waar Milø Slayers het licht op laat schijnen in 'DEMONstratio.'

De zaallichten zijn nog aan wanneer Milka Kongi als eerste tevoorschijn komt. Ze laat haar blik rustig dwalen over het publiek. Ze neemt ons in haar op terwijl het zwarte vierkant naast haar wacht. Je kijkt met haar mee en ziet hetzelfde: negenennegentig procent van het publiek is wit. Met deze vaststelling in gedachten, voelt ze met haar ontblote borsten nog kwetsbaarder aan.

Wanneer ze het vierkant betreedt, verandert haar gelaatsuitdrukking, alsof dit vlak haar identiteit aantast. Ze trekt monsterlijke gezichten en kijkt je met schele ogen aan. Je hebt het gevoel dat de zijden van het vierkant zich optrekken tot glazen wanden en je nu naar Milka Kongi kijkt alsof ze in een kooi opgesteld staat voor jouw verlangen naar exotisme. Is dit, ondanks onze multiculturele samenleving, nog altijd hoe we vanuit een diepgeworteld hokjessysteem naar elkaar kijken?

Terwijl Kongi verder beweegt in het vierkant, klinkt haar adem luid en duidelijk. Haar adem telt voor twee en meer. Eerst denk je dat het vierkant haar vrij laat ademen, zoals wanneer een nieuwe beeldtaal oude dogma's kan versmachten. Geleidelijk aan denk je het tegendeel: deze plek is een vacuüm. Elke nieuwe ademstoot kost moeite in dit hokje.

Ook Sophie Sénécaut en Eli Mathieu bewegen tijdens hun solo's op de cadans van hun zuchten. Bij Sénécaut is het een letterlijke aftoetsen van de ruimte. Ze draagt bij het opkomen lange witte Adidas-sokken die ze net voor het zwarte vlak uittrekt. Met één teen probeert ze de temperatuur te meten. Heel even, één adem. De opslokkende kracht van het zwarte vierkant trekt aan haar. Eén stapje en ze is weer weg.

Eli Mathieu legt zijn hoofd in zijn nek en ziet alles ondersteboven wanneer hij in het vierkant staat. Zijn mimiek is niet-menselijk terwijl zijn adem de maat houdt. Zo ontdekt hij het vlak totdat hij stil staat om iets te zeggen. Je ziet zijn mond bewegen, zijn handen onthullen een geanimeerde speech. Je hoort niets. Wanneer je identiteit je ontnomen is door het opgelegde kader waarin je je moet voortbewegen, kan je alleen maar roepen in het ijle.

Volgens de onderzoekers die de verborgen tekst van Kasimir Malevitsj ontdekten ontleende hij deze zin misschien aan de satirische prent van Alphonse Allais uit 1897. De woorden dragen een beladen vooroordeel over de agressie van zwarte mensen in zich. Milø Slayers zet deze gedachte via het hiphop-gerelateerde *Krumping* om in een beeldtaal. De dansstijl maakt gebruik van mime en tribale dans en kanaliseert agressie in haar bewegingen. Zo zie je Eli Mathieu boksen tegen een onzichtbare sparringpartner. Net zoals het ademen en het geluidloze praten brengen de drie performers deze gevechtshoudingen in allerlei variaties tijdens 'DEMONstratio'. Ze demonstreren de abstractie van het zwarte vierkant én tegelijk nemen ze het in hun gevecht op tegen kwetsende woorden die door de abstractie verborgen zijn.

Lichtontwerper Luc Schaltin schildert ondertussen met het licht. Nu eens is het zwarte vlak met felle witte lichten omrand, dan weer zijn de spots op de performers gericht. Alles schreeuwt zwart en wit. Er is geen ontkomen aan. Het is eenvoudig indrukwekkend.

Deze minimalistische doeltreffendheid maakt plaats voor iets heel anders in het voorlaatste deel van 'DEMONstratio'. De performers zijn verdwenen. Het zwarte

vlak heeft zijn zuivere vorm weer aangenomen. Of toch voor even. Plots merk je dat het zwart een eigen leven begint te leiden. Dankzij de videoprojectie van Ulysse Navarro en Geminay krijgt het vlak extra dimensies. Een *black hole*, waar vaagweg een echografie van een embryo door lijkt te schemeren. Het nulpunt van Malevitsj? Het enge zwart beweegt zich nu tot donker water, waar kringen in verschijnen.

Slayers puurt uit het abstracte een nieuwe lichamelijke die vrij wil bewegen zonder opgelegde vorm.

En dan komen de drie performers weer in beeld. Ze dragen nu lange gewaden en hebben een kap over het hoofd getrokken. Ze prevelen met vervormde stemmen. 'Nous ouvrons l'oeuvre' is gaandeweg te verstaan. Zo met hun drieën naast elkaar hebben ze iets weg van de schikgodinnen die via vage orakels ieders lotsbestemming uit de doeken doen. Hier ontbloten ze de ware aard van Malevitsj 'Zwart Vierkant' dat helemaal niet zo a-politiek is als op het eerste zicht lijkt.

Er is ook geen sprake meer van één vierkant, maar van vele vierkanten. De vierkanten vormen zich in de videoprojectie tot rasters. Een doolhof van hokjes waarin het voor de performers moeilijk is om overeind te blijven. Zo breidt Slayers zijn aanklacht verder uit naar alle vooroordelen die leven in onze doordraaiende wereld.

Het vierkant is ondertussen weer gaan liggen. De drie performers herhalen hun bewegingen terwijl ze nu ook spreken. 'Nous sommes démons. Monstres. On ment. Je. Te. Il. Nous', spelen de performers al hakkend en stamelend met klanken. De scène duurt te lang omdat het dubbelop voelt. De voorbischuivende rasters droegen immers de gedachte dat er heel veel hokjes en zogezegde monsters zijn, al woordeloos in zich.

Hoewel de videoprojectie op zich heel straf is, halen de visuele en auditieve technieken je uit de gewelddadige puurheid van het zwartwit. Slayers en zijn performers drukken je in hun eenvoudige, terugkerende bewegingspatronen en krachtige mimiek dichter met de neus op de dwingende vorm en norm dan wanneer ze vanuit het personage en via gemodificeerde truckjes prevelen dat ze monsters zijn. De techniek creëert een afstand, zou Walter Benjamin zeggen. Of het is een extra kleur die het zuivere vertroebelt in het oogpunt van Malevitsj' suprematisme.

Waar Malevitsj de toeschouwer dwong om alle betekenisgeving van buitenaf te laten vallen, verwacht Milø Slayers het tegendeel. Is er wel zoiets als een zuivere objectiviteit? Slayers puurt uit het abstracte een nieuwe lichamelijke die vrij wil bewegen zonder opgelegde vorm. En eindelijk hoor je Sophie Sénécaut, Eli Mathieu en Milka Kongi weer ademen. Je ziet hen vechten. Het zijn geen monsters maar mensen. Dat is waar je naar wil blijven kijken.